

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Hieronymi aduersus Iouinianum libri II, apolegeticum ad Pammachium - Cod. Aug. perg. 94

Hieronymus, Sophronius Eusebius

[S.l.], [1. Drittel des 9. Jh.]

Epistola XLVII ad Pammachium pro libris contra Iouinianum

[urn:nbn:de:bsz:31-1435](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-1435)

latissimae hanc epistolam interpretati sunt; quorum pi-
erius cum sensum apostoli uentilarent atq; differere
& propasueret illud exponere uolo aut om esse sicut
me ipsum adiecit; ΤΑΥΤΑ ΕΤΩΝΙΤΑΥΛΟ ΚΑΝΤΙΚΡΥΚΑΤΑ
ΜΙΑΝ ΚΗΡΥΧΕΙ quod hic peccatum meum quid duritia
uni uersa quae scripsi huic sententiae comparata lenis-
sima sunt. Reuolue omnium quos supra memorauit com-
mentarios & ecclesiarum bibliothecis fuisse & magis
con cito gradu adoptata ceptaq; per uenies audio
totius uite urbis studia concitata. audio pontificis &
populi uoluntatem. parimente congruere minus
est tenere sacerdotum quam mereri; Libros sede-
cim prophetarum quos in latinum de hebreo sermone
uerbi si legeris & delectari te hoc opere conperero. pro-
uocabis nos etiam caetera clausa armario non tenere.
transtulit naper iob in linguam nr̄am cuius exemplaria
ascā marcella consobrina tua poteris mutuari. Lege
eundem grecum & latinum & ueterem editionem
nr̄e translatione compara et liquido per uidebis quantum
distet inter ueritatem & mendacium. miseram
quedam ΤΩΝ ΠΟΜΝΗΝΑΤΩΝ in prophetas duode-
cim scō patri domnion samuhelem quoq; & malachi
id est quatuor regum libros. quod si legere uolue-
ris probabis. quante difficultatis sit diuinam scriptu-
ram & maximē prophetas intellegere. & interp̄-
tum uitio quae apud suos purissimo cursu oratio-
nis labuntur. apud nos scaterere uitis porro eloquen-
tiam quam in xp̄o incicerone contempnis. In paru-
lis nerequiras. ecclesiastica interpretatio. Etiam si
habet eloqui uenustatem. dissimulare eam debet
et fugere. ut non otiosis philosophoz scolis. paucisq;
discipulis. sed uniuerso loquatur hominum generi; **IN PT**
INCIPIT APOLLO CRETICV AD PAUL MACHIUO
Quod ad te huc usq; non scripsi. Causa fuit silentium
tuum; Uerebar enim. nesi tacenti scriberem molestū
memagis quam officiosum putares. Nunc autem

prouocatus litteris tuis dulcissimis. & huiuscemodi
litteris quæ me ad filosofiam nostri dogmatis pro
uocarent & discipulum quondam & sodalem & a
micum obuiis ut aiunt manibus excipio defensorē
quem eorum opusculorum paror ita tamen stan
te te placatum iudicem habuero immosiororē
meum. super omnibus quæ in me arguuntur instrux
ero. hoc enim & tullius tuus & ante illum in breui
Et solo uolumine scripsit anthomius primam causæ eē
uictoriam diligenter causam pro qua dicturus est dis
cere reprehendunt in me quidam quod in libris quos ad
uersum iouinianum scripsi nimius fuerim. uel in lau
de uirginum. uel in sugillatione nuptiarum. aiunt
condemnationem quodam modo esse matrimonii. in
tantum pudicitiam predicant. ut nulla posse uideat
inter uxorem & uirginem comparatio derelinqui
ego si bene problematis memini inter iouinianum &
nos ista contentio est. quod ille ex æquæ uirginitati
nuptias. nos subiciamus. ille uel parum. uel nihil. nos
multum inter esse dicamus. deniq; idcirco te post
dn̄m faciente damnatus est. quod ausus sit per se uæ
castitati. matrimonium comparare. aut si id ipsum
uirgo putatur & nupta. cur piaculum uocis huius
roma audire non potuit. uirgo a uirgo. non uirgo a partu.
medium esse nihil potest. aut mea sententia sequenda
est. aut iouiniani. si reprehendor quod nuptias uirgini
tati subicio. laudetur ille qui comparat. Si autem dam
natus est quia æquales putabat. damnatio ^{erit} meo pe
ris testimonium sit. si seculi homines indignantur.
in minori gradu se esse quam uirgines. miror clericos
& monachos. & continentēs. id non laudare quod faciunt.
castra se ab uxoribus suis. ut imitentur uirginum casti
tatem. & id ipsum uolunt maritos esse quod uirgines.
aut iungantur. Itaq; uxoribus suis quibus renuntia
uerunt. aut si se abstinuerint. & iam tacentes fate
buntur. melius esse quod nuptiarum operi præu

71
B
lerunt aut rudis inscripturis & nunc primum sacra
uolumina legens lineam & ut ita dicam tenu edicen
di filum inter uirginitatem & nuptias seruare n̄
potui: uidelicet nesciebam dictum. noli esse iustus
multum. & dum unum latus protego. in altero
uulneratus sum. atq; manifestius loquar. dum
contra iouinianum presso gradu pugno. amanicheo
mea terga confossa sunt: Nonne queso statim in prin
cipio operis mei. ista prefatus sum. neq; uero marchi
onis & manichei dogma sectantes. nuptus deprehimus.
nec tatiā principis encretarum. errore decepti.
omnem coitum spurcum putamus. qui non solum
nuptias sed cibos quoq; quos dñs creauit ad utenou
damnat & reprobat. Scimus in domo magna non
solum uasa esse aurea & argentea. sed & lignea
& fictilia. Et super fundamentum xpi quod paulus
architectus posuit. Alius ^{super} edificat aurum & argentū
lapides preciosos. Alius econtrario fenum ligna
stipulam. Non ignoramus honorabiles nuptias & cubi
le immaculatum. legimus primam dissententiam.
crescite & multiplicamini & replete terram; sed ita
nuptias recipimus. ut uirginitatem quæ denuptis
nascitur præferamus: numquid argentum non erit
argentum: Si aurum argento præciosius est. aut ar
boris & segetis contumelia est. siracici & foliis
culmo & aristis præferantur poma & fructus & poma
ex arbore. frumentum ex stipula. ita uirginitas enup
tis centensimus & sexagesimus & tricensimus
fructus quamquam de una terra & de una semente
nascuntur. tamen multum differt in numero tri
genta referentur ad nuptias. nam & ipsa digitorū
coniunctio & quasi molli osculo se complexans mari
tum pingit & coniugem ^{& foederant.} sexaginta uero ad uiduas.
eo quod ⁱⁿ angustia & tribulatione sint positæ. unde &
superiori digito deprimuntur. quantoq; maior est
difficultas ex parte quondam uoluptatis inlecebris

abstinere. tanto maius & premium porro centesimus
numerus. diligenter queso lector adtende. de sinistra
transfertur ad dextram. & hisdem quidem digitis.
sed non eadem manu. quibus in leua nuptæ significantur
& uiduæ. circumfaciens. exprimit uirginitatis
coronam. Oro te. qui hec loquitur. damnat nuptias.
aurum uirginitatem. argentum diximus matrimo-
nium. Centesimum & sexagesimum & tricesimum
fructum de una terra & de uno ex posuimus semen-
te generari. licet multum in numero differat. Et
quisquam tam iniquus lector erit. ut non ex meis
dictis. sed ex suo me sensu iudicet. & certe multo cle-
mentiores erga coniugia fuimus. omnibus poene lati-
nis & grecis tractatibus. qui centesimum numerum
ad masculinas referunt. Sexagesimum ad uirgines.
Tricesimum ad uiduas. atque uita fit iuxta illorum
sententiam. ut de bona terra & de patris familia semine
excludantur mariti. Uerum in principio cautus in re-
liquis forsitan inuidus fuerim. Nonne post partiti-
onem opusculi cum ad questiones uenirem. statim
intuli. Uos queso utriusque sexus uirgines & continen-
tes. mariti quoque & digami. ut conatos meos oratio-
nibus adiubetis. cunctorum in commune iouianus
hostis est. quorum orationibus indigeo. & quos adiu-
toris mei operis precor. eos possum manichei errore
damnare. Curramus ad reliqua. neque enim epistula
patitur breuitas diutius in singulis in morari. inter-
pretes illud apostoli testimonium. uxor proprii
corporis non habet potestatem sed uir. Similiter & uir
corporis sui non habet potestatem sed uxor. haec subiun-
ximus. Omnis haec questio de his est qui in matrimonio
daneis liceat uxores dimittere. quos & dominus in euangelio
prohibuit. unde & apostolus. bonum est aut. homini uxorem
uel mulierem non tangere. Sed qui semel duxit uxo-
rem. nisi ex consensu. se non ualeat abstinere. nec dare
repudium non peccanti. reddat coniugi debitum.

X. quasi intactus ei periculum sit. quicquid eum tangere non ualeat. Unde & ioseph
quia tangere uolebat. illam egyptiam fugiens de manibus eius pallio abiecit.

quia sponte se alligabit ut reddere cogatur & ur;
 Quicquid dicit esse praeceptum nec dicit tantum uxores
 et absque consensu quod dicit coniunxit homo non separat
 Hic potest dici nuptias con demnare. Rursum in conse
 quentibus. sed unusquisque aut proprium habet donum
 & dō. alius quidem sic alius autem sic. quā sententiā
 nos exponentes. hae intulimus.
 quid inquit uelim prospicuum est. sed quō in eā di
 uersa sunt dona. Concedo & nuptias ne uidear dānare
 naturam simulque considera quod aliud donum uirgi
 nitatis sit aliud nuptiarum & uirginum. num quā
 dixisset post praeceptum continentiae. sed unusquisque
 proprium habet donum ex dō. alius quidem sic alius autem
 sic ubi proprietates singulorum est. ibi aliter in seculis di
 uersitas concedo & nuptias esse di donum. Sed inter do
 num & donum magna diuersitas est. Denique ut aposto
 lus de eodem post incesto poenitentes e contrario in
 quit donate ei & consolamini. Et si cui quid donastis
 & ego. hac ne putaremus donum hominis contempnendū.
 addidit. Nam & ego quod donauit. si quid donauit. propter
 uos coram xpo diuersa donasunt xpi. Unde & ioseph in
 typo eius uariam habebat tunicam. Et in psalmo xliii
 adstitit regina ad dextris tuis in uestito d e aurato
 circum data uarietate. Et per dicitur apostolus
 sicut c oheredes ait. multi plures uos gratiae. quod
 significantius grece dicitur ποικιλια. id est
 uarietate. Rogo quae ista conten tio claudere oculos.
 nec aper tissimum lumen aspicere in ecclesia diximus.
 Dona diuersa et aliud donum uirginitatis aliud nupti
 arum & post paululum concedo & nuptias esse di do
 num. Sed inter donum & donum magna diuersitas
 est. Et quod di donum uoce aptissima pronuntiam
 damnare dicimus. Porro si ioseph in typo dñi accipit
 tunica eius uaria atque distincta in uirginibus uiduis
 continentibus hac maritis est. Et potest uidere
 quasi alienus quide tunica xpi est. Cum & ipsam

at noy ei aci.

* si enim eadem esset merces nuptiarum.

reginam hoc est ecclesiam saluatoris. in uestito
deaurato. eadem uarietate circum datam dixerim.
Sed & in sequentibus de coniugio disputantes eundem
sensum secuti sumus. hic locus ad presentem contrauer-
siam non pertinet. docet enim iuxta sententiam domini
uxorem excepta causa fornicationis. non repudian-
dam & repudiatam uiuo marito. alter non nubere
aut certe uiro suo debere reconciliari. nec non & in alio
loco. mulier alligata est. quanto tempore uir eius
uiuit. quod si dormierit uir eius. liberata est. cui
uult nubat. tantum in domino. id est christiano. Qui secun-
das nuptias tertiasque concedit in domino. Primas
cum & hinc prohibet. aperiant quæeso aures obtrecta-
tores mei & uideant me. Secundas & tertias nupti-
as in domino concessisse. qui secundas & tertias non da-
naui. Primum potui damnare matrimoniū in eo
quoque loco ubi interpretamur capitulum apostoli.
circumcisus aliquis uocatus est. non adducat præ-
putium. In præputio uocatus est. non circumcidatur.
Licet quidam prudentissimi interpretes scripturarū
hoc de circumcisione & seruitute dictum esse con-
tendant. nonne apertissime fœdera seruauimus
nuptiarum. ^{scilicet} Diximus enim in præputio quis
uocatus est non circumcidatur. habebas inquit
uxorem cum crederes. noli fidem christi causam
putare discidi. ^{scilicet} quia in pacem uocauit deus.
Circumcisio nihil est. tu & præputium nihil est. sed ob-
seruatio mandatorum dei. Nihil enim prodest absque
operibus. cælibatus & nuptiæ. Cum & iam fides quæ
propriè christi anorum est. Si opera non habuerit. mortua
esse dicatur. & hac lege uirgines quoque ueste & iu-
nonis. ^{uni uis} in scarum queant ordinari numerari. Et post
paululum. seruus uocatus es. non sit tibi curæ. sed
& si potes liber fieri. magis utere. Etiam si habes
inquit uxorem & illi alligatus es. ut soluas debitum.
& non habes tui corporis potestatem. atque ut manes

73

tus loquar seruus uxoris es. Noli propt̄ hoc habere
tristitiam. nec de amissa uirginitate suspires.
Sed etiam si potes causas aliquas inuenire discidi.
ut libertate pudicitiae perfruaris. Noli salutem
tuam cum alterius interitu querere. habeto
p̄ aulis per uxorem. nec precurans morantem. Expec
ta dum sequitur. Si egeris patienter. coniux muta
bitur in sororem. In eo quoq; loco ubi tractauimus
cur dixisset ^{paulus} apostolus. De uirginibus autem prae
ceptum dñi habeo. consilium autem do. tamquam
misericordiam consecutus ad dño. ut sim fidelis. Ita uir
ginitatem extulimus. ut nuptiarum ordinem seruare
mus. Si uirginitatem dñs imperasset. Uidebatur
nuptias condemnare. & hominum auferre semina
rium. unde & ipsa uirginitas nascitur. si praecidisset
radicem. quomodo fruges quereret. nisi ante funda
menta iecisset. Quae ratione aedificium construeret
& operatarum cuncta desup culmen inponeret. Si radi
cem nuptiarum uirginitatem fruges diximus. Si funda
mentum matrimonium et aedificium uel culmen
per p̄ uā castitatem. Quisquam uel tam inuidus.
uel tam caecus. obtrāctator mei erit. Et in eadem domo
aedificium & culmen uideat. Fundamentum quod a
dificium & culmen portat. ignoret. Porro in alio
loco proponentes apostoli & euāgelium testimoniu
in quo ait. alligatus es uxori.
Noli querere solutionem. solutus es ab uxore. noli que
rere uxorem. Illico ista subieciimus. habet unusquisq;
nr̄m terminos suos. reddemihī meum. & tu tene tuū.
Si alligatus es uxori. ne illi des repudium. Si solutus
sum ab uxore non queram uxorem. ut ego non soluo
coniugia. Si semel ligata sunt. ita ut non liges quod
solutum ē. Sed in alio testimonio quid de uirginitate
& nuptiis senserimus. manifestissimē declaratur.
Non inponet nob̄ apostolus laqueum. nec cogit esse

quod nolumus. sed suadet quod honestum est & decorum.
Et in tante facit seruire dno. & semper esse sollicitum
& expectare paratum dñi uoluntatem. ut cum quid
imperauerit. ^{quod} Sirenuus & armatus miles statim
impleat quod preceptum est. & hoc faciat sine ulla
distentione quæ data est secundum ecclesiasten
hominibus huius mundi. ut distendantur in ea in fine
quoq; comparationis nuptiarum & uirginum. disputa
tionem nr̄am hoc sermone eduximus. ubi bonum & me
lius est. ibi boni & melioris non unum est præmium.
ibi utiq; dona diuersa. Tantum igitur inter nuptias
& uirginitatem quantum inter non peccare. & bene
facere. Immo & leuius dicam quantum inter bonum
& melius. Porro in consequentibus cum dicimus fini
ta disputatione con iugiorum & uirginitatis. & in
ter utrumq; cauto modoramine preceptorum.
ut nec ad sinistram nec ad dextram deuerteret.
Sed uia regia gradaretur & illud impleret. nesis mul
tum iustus. Rursum magno gamiam digamiae
comparat. Et quomodo nuptias subdidit uirgi
nitati. Ita digamiam nuptiis subiecit. Nonne
præspicuae ostendimus. quæ sit in scripturis scis
sinistra quæ dextra. & quid significet. nesis multum
iustus. quod uidelicet sinistra sit. si uideorum &
gentilium sequamur libidine. & semper æstu
emus ad coitum. dextra. si manicheorum sequamur
errorem. & simulate pudicitie. ^{impudencie} Rebus implicemur.
Uia autem regia sit. ita ad perire uirginitatem ne
nuptiae condemnentur. Preter ea quis tam iniquus
meorum opusculorum iudex erit. ut prima matrimo
nia damnare medicat. cum etiam de secundis nuptiis
dixisse mel egerit. Concedit apostolus secundas nup
tias. Sed uolentibus. sed his qui se continere non possunt.
ne luxuriate in xpo nubere uelint. habentes damnationem
quod primam fidem irritam fecerint. & hoc concedit
quia multe abierunt retro satanam. Ceterum beati

* Subiunctum primū.

74

oreserunt si sic permanserunt; Continuoq; subiungit
apostolicam auctoritatem secundum meum consilium:
Porro ne uictoritas apostoli quasi leuor uideretur
addidit; Puto autem quod & ego spūm dī habeam ubi
ad continentiam puocat ibi non hominis sed spūs dī consi-
lium est; Ubi autē nubendi concedit ueniam spūs dī nō
nominat sed prudentiæ librat consilium. Ita in singu-
lis relaxantur ut unus quisq; ferre potest; Propositus
quoq; testimonius in quibus apostolus secundas conce-
dit nuptias statim subiecit quomodo uirginibus for-
micationis periculum concedit nuptias & excusabile
facit quod per se non adpēditur ita eadem fornicatio conce-
dit uiduis secunda matrimonia; Melius est enim licet
alterum & tertium unum uirum nosse quam plurimos
id est tolerabilius est uni homini prostitutam esse quā
multis facescat calumnia; De secundo hīc & tertio & de
quarto si libeat matrimonio disputauimus non de primo
sed ne quis in eo quod diximus uni homini prostitutam esse
quam multis ad primum maritum referat cum omnib;
nobis quæstio de digamia & trigamia fuerit;
Deniq; digamiae & trigamiae disputatione hac calce signa-
uimus; Omnia licent sed non omnia expediunt; Non damno
digamos immo nec trigamos & si dici potest octoga-
mos plus aliquid inferam & iam scortatorem recipio
pœnitentem quidquid æqualiter licet æqua lance
pensandum ē; Erubescat calōmmiator meus dicens
me prima damnare matrimonia quando legē non
damno digamos ^{immo} nec trigamos & si dici potest octoga-
mos aliter est nondamnare aliter prædicare aliter est
ueniam concedere aliter laudare uirtutem; Si autē
meo durus uideor quia dixi quidquid æqualiter licet
æqua lance pensandum est puto non me crudelē
iudicabit & rigidum quia alia loca uirginitati & nuptiis
alia trigamis & octogamis pœnitentibus legerit præ-
parata xpm in carne uirginem in spū monogamum
quod unam habet ecclesiam; Noster in reliquis

sermo testatus est. & crediti sumus nuptias condemnare.
damnare dico nuptias. cuius hic sermo est. nullus dubium
est. sacerdotes de aaron & helea her. & sinees stirpe ge-
neratos. qui cum & ipsi uxores habuerunt. Recte nobis
obponerentur. si errorem in craticarum contende-
mus matrimonia reprobanda. Tacianum in craticas
principem qui abicit matrimonia. Reprehendimus
& ipsi nuptias condemnamus. Rursumque ubi uirgines
& uiduas conparo. quid de nuptiis senserim. & quomo-
do tres gradus uirginitatis uiduitatisque uel conti-
nentiae & coniugii fecerim. Declarant ipsa quae scrip-
ta sunt. non nego beatas esse uiduas quae ita post bap-
tismum manserint. nec illarum de ratione marito quae cum
uiris in castitate perdurant. Sed sicut haec maioris apud
dominum premisunt quam nuptiae conjugali officio seruientes.
ita & ipse aequo patiantur animo uirginitatem sibi prae-
ferri. ad galatas quoque testimonium apostoli proponentes.
ex operibus legis non iustificabitur omnis caro. huiusmodi.
sensum intulimus. opera legis & nuptiae sunt. unde &
maledicuntur in ea quae non habent filios. quae si con-
citantur. etiam in euangelio. aliud est. indulgentiam
in firmitate tribuere. aliud uirtutibus premi a polliceri.
Etiam praespicue nuptias diximus. concedi in euange-
lio. sed tamen easdem in suo officio permanentes premia
castitatis capere non posse. Quod si indigni accipiunt
mariti non mihi irascantur. sed scripturis sanctis immo
episcopis presbiteris & diaconis & uniuerso choro. sa-
cerdotali & leuitico. qui se no uerunt. hostias offerre
non posse. Si opere seruiant conjugali sedet in eo loco
ubi de apocalypsi testimonium posuimus. nonne manifes-
tum est. quid de uirginibus uiduis & coniugibus senseri-
mus. hi sunt qui cantant canticum nouum quod ne-
mo potest canere. nisi qui uirgo est. hi sunt primitiae
dei & agni. & sine macula. Si uirgines primitiae dei sunt
ergo uiduae & in matrimonio continentis erunt post
primitias. id est in secundo & tertio gradu. In secundo

& tertio gradu uiduas proponimus. & maritas
 & heretico furore damnare dicimus nuptias, multa sunt
 quæ per omnem librum cauto moderamine de uirgi-
 nitate deuidis denuptis diximus. Sed breuitatis studio
 Unum adhuc ponam testimonium. cui non reor contra-
 dicturum. nisi eum quia ut inimicum se probare uolu-
 erit. aut uecor dem; Nam cum proposuissem quod
 dñs esset & ad nuptias in chana galilee. post quendam etia
 hæc adidi. qui enim ibit ad nuptias. docuit semel esse
 nubendum. Et tunc uirginitati possit officere. Si
 nuptias post uirginitatem. & uiduitatis castimoniam
 non in gradu tertio poneremus. Nunc aut cum hereti-
 corum sit damnare coniugia & di spernere conditio-
 nem. Quid quid de laude dixerint nuptiarum libenter
 audimus. ecclesia enī matrimonia non damnat. sed
 subicit. nec abicit. sed dispensat. Si uis ut supradixi-
 mus in domo magna non solum esse uasa aurea & ar-
 gentea. sed & lignea. & fictilia. set alia esse in honorem
 alia in contumeliam. & quicumq; semunda uerit. eum
 futurum esse. uas honorabile & necessarium in omne
 opus bonum præparatum. Quid quid inquam de laude
 dixerint nuptiarum libenter audimus; laudare nuptias
 libenter audimus. Et nuptias condamnamus. ecclesia
 matrimonia non damnat sed subicit. uelitis nolitis
 mariti. Subicit uirginitati & uiduitati. ecclesia nup-
 tias. sed nuptias in suo opere per manentes. subicit nō
 damnat. nec abicit sed dispensat. In potestate uia est
 seu uelitis eē secundum pudicitiaē gradum scandere.
 Quid indignamini si intertio stantes. nolitis ad superi-
 ora properare. Igitur cum totiens & tam crebro lecto-
 rem admonuerim. & per singula pænæ tractatum
 milia cautius uiator incesserim. me ita recipere nupti-
 as. ut eis continentis uiduas uirgines quæ præferrem.
 debuerat prudens & benignus lector. etiam ea quæ ui-
 debantur dura æstimare de & eris. & non in uno atq;
 eodem libro criminari me diuersas sententias ptulisse.

Et tunc nuptias
 possim afficere

quis enim tam hebes. & sic inscribendo rudis. ut idem dam-
net & laudet. aedificata destruat. destructa aedificet. & cum
aduersarium uicerit. suo nouissimae mucrone feriatur;
Sicusticani homines & uel rethoricae. uel dialecticae
artis ignari detraherent mihi. tribuerem ueniam inpe-
ritiae. nec aduersionem reprehenderem. ubi non uolun-
tatem inculpa cernebam. sed ignorantiam; Nunc uero
cum diserti homines & liberalibus studiis eruditi ma-
gis uolunt ledere quam intellegere. breuiter a me
responsum habeant. corrigere eos debere peccata non
reprehendere. patet campus. stat e contrario a ceteris
aduersarii dogma manifestum est. & ut uirgilianum
aliquid inferam. illum aspice contrate qui uocat;
Respondeant ^{aduersario} aliter. teneant ^{pro} domum indisputando. &
me in libris suis. quid uel praeter miserim. uel addide-
rim doceant. Rephensores non audio. sequor magistros.
delicata doctrina est. pugnantis ictus dictare demuro.
& cum ipse unguentis delibutus sis. cruentem militem
adcusare for midinis. Nec haec dicens. statim iactantiae
reus sum. quod ceteris dormientibus. solus pugnauerim.
Sed hoc dico. cautius eos posse pugnare. qui me uiderint uul-
neratum; Nolo tale certamen. in quo te tantum pro-
tegas. & torpente dextera sinistra clipeum circum-
ferat. aut feriendum tibi est. aut cadendum. non pos-
sum te aestimare uictorem. nisi aduersarium uide-
ro trucidatum. legimus o eruditissimi uiri in scolis
pariter. & aristotelica. illa uel degurgiae fontibus ^{georgiae}
manentiae simul didicimus. plura uidelicet esse
genera dicendi. & inter cetera aliud esse TRANACTI-
KONC. scribere. aliud. DOTNAIKWC. in prioribus
uagam esse disputationem. & aduersario respon-
dentem. nunc haec. nunc illa. proponere. argumenta-
ri. utlibet. aliud loqui. aliud agere. panem dicitur
ostendere. lapidem tenere. in sequenti autem apta
fron^{te} & ut ita dicam ingenitas necessariae est.
aliud est querere. aliud definire. in altero pugnantium.

Xaligenrga
indocendo.

in altero docendum est. tum estantem in proelio
 & deuita periclitantem. studiosus magister doceat.
 noli ex obliquo & unden putaris uulnus inferre. direc
 to percute gladio. Torpe tibi est hostem dolis perire
 non uirib; quasi non & hæc ars summa pugnantium sibi
 alibi minitari & alibi percutere. Legite obsecro uos
 demosthenen. legite tullium. hac ne forsitan res
 res uobis displiceant. quorum astis est ueri similia
 magis quam uera dicere. Legite platonem theo
 frastum. xenophontem aristotelen & reliquos quidem so
 cratis fonte manantes. diuisis currere fluminibus. quid
 in illis aptum. quid simplex est. quæ uerba non sensum
 qui sensus non uictoriae. Origenes. metho dius euse
 bius apollonarius multis uersum milibus scribunt
 aduersum celum & porfirium. considerate quibus
 argumentis & quam lubricis problemata diaboli spū
 contexta subuertant. & quia interdum coguntur loqui
 non quod sentiunt. sed quod necesse est. dicantur esse
 gentiles. taceo de latini scriptorib; tertulliano. cypri
 ano. minucio. uictorino. lactantio. hilario. non tam
 me defendisse quam alios uidear aduersas se. paulum
 apostolum proferam. quem quotiens cumq; lego
 uideor mihi. Non uerba audire sed thomitra. legite
 epistolas eius. & maxime ad romanos ad galatas ad
 ephesios. In quibus totus incertamine positus est. & in
 debitis eum in testimonis quæsumit de ueteri testamento.
 quam astifex. quam prudens. quam dissimulator sit
 eius quod agit; Uident quidem uerba simplicia. &
 quasi innocenti hominis. hac rusticam & qui nec facere
 nec declinare nouerit insidias. Sed quocumq; respexe
 ris fulminasunt. heret in causa capit omne quod te
 tegerit. tergum uestit ut superset. fugam simulat ut
 occidat; Calamniemur ergo illum atq; dicamus testi
 monia quib; contra iudeos uel ceteras hereses usus est.
 alit in suis locis. aliter in tuis epistolis sonant;
 Videmus exempla captiua seruerunt tibi aduictoria.

dicunt aduersus
 eos qm

quæ in suis uoluminibus non dimicant. Nonnenobis lo-
quitur cum saluatore. aliter foris aliter domi loquitur.
Turba parabolas. discipuli audiunt ueritatem. phariseis
proponet dñs questiones. & non dissert. Aliud est doce-
re discipulum. aliud aduersarium uincere. Misteriũ
inquit meum mihi. misterium meum mihi & meis.
Indignamini mihi quod diueniã non docuerim sed
uicerim. immo indignantur hi qui illum a themati-
zatum dolent. et cum laudent quod sunt. accusant
quod eẽ simulant. quasi uero rogandus fuerit ut
mihi cederet. & non inuitus hac repugnans in ueri-
tatis uincula dõcendus. & hæc dicerem si uincendi
studio contra regulam scripturarum quippiam locu-
tus fuissẽm. Et sicut uiri fortes. incontro uersis so-
lent facere. culpam premio redimerem. Nunc uero
cõinterpretes magis apostoli fuerim. quam dogmatistes.
& cam mentatoris sim. usus officio. quidquid durũ
uideatur. ei magis imputetur quam ex posuimus.
quam nobis qui exposuimus. nisi forte aliter ille dixit.
& nos simpliciter uerborum eius. maligna interp-
tatione detorsim. qui hoc arguit de ipsis scriptis
p̄b̄ & diximus. Si bonum est mulierem non tangere.
malum ẽ ergo tangere. nihil enim bono contrarium
est nisi malum. Si autem malum est & ignoscitur.
ideo conceditur. ne malo quid deterius fiat. et cetera.
Usq; ad propositionem alterius capituli. hoc ideo
subieciimus quia apostolus dixerat. Bonum ẽ homini
mulierem non tangere. propt̄ fornicationes autem
unus quisq; suam uxorem habeat. & una quæque
suum uirum habeat. In quo differunt mea uerba
a sensu apostoli. nisi forte in eo quod ille p̄nuntiat.
Ego dubito. ille definit. ego sciscitor. ille aperte dic-
bonum est homini mulierem non tangere. ego timide
quero. Si bonum ẽ mulierem non tangere. Si dubi-
tantis est. non confirmantis. ille dicit. bonum est non
tangere. Ego quid bono contrarium esse possit.

adiungo statimq. in consequentibus anim aduertenda
 apostoli prudentia non dixit bonum est uxorem n^{hominis}
 habere. sed bonum est mulierem non tangere. qua
 si & intactu periculum sit r. quasi qui illam tetige
 rit non euadat. Videtis igitur non de con iugib;
 nos exponere. sed de coitu simpliciter disputare.
 quod ad comparationem pudicitiae. et uirginita
 tis & angelicae similitudinis; bonum sit homini
 mulierem non tangere. Vanitas uanitatum
 omnia uanitas dixit ecclesiastes si omnes crea
 turæ bonæ ut ab uno creatore condite. Quomo
 do uniuersa uanitas. si terra uanitas numquid et cæli
 & angeli troni dominationes. potestates. cælesteq;
 uirtutes. sed quæ per se bonæ sunt. ut ab uno creato
 re condita. ad comparatione malorum uanitas ap
 pellantur. uerbi gratia. Lucerna lampadis comparati
 one p. nihilo est lampas stellæ conlatione non lucet
 stellam lunæ confer & ceca est. Solem xpo con
 fer & tenebræ sunt; Ego sum inquit qui sum
 omnem igitur creaturam si dō contuleris non subsis
 tit. ne trades inquit ex teris hereditatem tuam
 his qui n̄ sunt. uel idolis scilicet uel deminibus
 quib; ne traderent orabat. Imob quoq; legimus
 ab aldad dictum de impio. euellatur de tabernacu
 lo suo fiducia ei. & calcet super eum quasi rex inte
 ritus. habitent in tabernaculo illius. socii eius qui
 non sunt. haut dubium quin diaboli. qui cum habeat
 socios. non autem habere & nisi esset. tamen qui a
 dō perit. non esse dicitur. Ergo secundum hanc
 comparationis sensum. malum diximus mulierem
 tangere. licet uxoris nulla facta sit mentio. quia
 bonum est non tangere. & sub iecimus. uirginitatem
 frumentum. nuptias hordeum. fornicationem ster
 cus bubulum. nunc cupantes utiq; & frumentum
 & hordeum. creaturadi est. uerum in euangelio

Lunam soli iunge. non p. uel lat. f. n. Necesserant idola & demones.

maior turba hordeacii pambus. minor frumentacis
pascitur. homines inquit & iumenta saluos facies
dne. alius uerbis id ipsum locuti sumus. quando aurum
uirginitatem argentum nuptias diximus. et c. xl
iiii milia uirginum signatorum qui cum mulieri
bus non s^o inquinati. Ex quo ostendi uolumus
omnes qui uirgines non per manserunt ad comparatio
nem purissime & angelice castitatis. & ipsius dni nri
ihu xpi esse pollutos. Quod si cui asperum & reprehensi
one dignum uideatur. Tantam nos inter uirginitatem
& nuptias fecisse distantiam. quanta inter frumen
tum & hordeum est. Legat sci ambrosii de uirginitate lib. ix.
& inueniet illum inter cetera que de uirginitate & nup
tias disputat. etiam ista dixisse. neq; ita coniugium
apostolus ptulit ut studia integritatis ex tingueret.
Sed a continentia p^osuasione incipiens. ad incontinentia
remedia descendit. & cum brauium superne uocati
ones ^{fortibus} demonstrasset. deficere tamen in uia nemi
nem passus est. ita plaudens prioribus ut non dis
piceret et sequentes. Didicerat enim & ipse quia
dne ihu alius panem hordeacium ne in uia deficerent.
alius corpus suum ut ad regnum contenderent. de
monstrabit. & in consequentibus. non ergo copula
nuptialis. quasi culpa uitanda. sed quasi neces sita
tis sarcina declinanda. Lex enim adstrinxit
uxorem. et in laboribus et tristitia filios generat.
conuersio eius ad uirum sit quod ei ipse dominus est.
Ergo laboribus et doloribus in generatione filioru
addicitur. Nupta non uidua. et domini uiri
sola subditur. copulata non uirgo. Et in alio loco.
pretio inquit empti estis. nolite fieri serui hominu.
uidete quam euidentis sit con iugalit^{er} definitio serui
tutis. et post pusillum. si igitur bonum coniugiu
seruitus. malum quide. quando nequeunt se in uice
scificare. sed p^odere. in uersa que nos de uirginitate

hac nuptiis. lato sermone diffudimus ille breui ar-
 tabit conpendio. In paucis multa comprehendens. uirgi-
 nitatis ab eo per suasionem continentiae. nuptiae re-
 media incontinentiae predicantur. Et significantur
 a maioribus ad minora discensus. uirginibus brauium
 superne uocationis ostendit. nuptias ne in uia deficiant
 consolatur. alios laudat. alios non dispicit. Coniugia
 hordeo. uirginitatem xpi corpori comparat. Et puto
 multo minorem distantiam inter frumentum esse
 & hordeum. quam int̄ hordeum & corpus xpi.
 Deinde nuptias dicit. & quasi necessitatis sarcinam
 declinandam. & disinctionem esse euidentissimam
 seruitutis. et multa alia quae in tribus libellis de uir-
 ginibus latissime prosecutus est. Ex quibus uniuersis
 prospicuum est. me nihil noui de uirginibus nuptiisque
 dixisse. sed maiorum in omnibus secutum esse
 sententiam. Tam huius uidelicet quam reliquorum
 quidem ecclesiasticae dogmatibus disputa uerunt
 quorum emulari exopto negligentiam potius quam
 aliorum obscuram diligentiam. Timent contra me
 mariti. quare dixerim. orate quale illud bonum est
 quod orare prohibet. quod corpus xpi accipere non
 permittit. quando impleo mariti officium. non
 impleo continentis. lubet idem apostolus in alio loco
 ut semper oremus. Si semper orandum. numquam ergo
 coniugio seruiendum. quoniam quotiens cumque uxoride-
 bitum reddo. orare non possum. Hoc quare dixerim
 prospicuum est. quia inter praebatur illud ap̄sti dictum.
 nolite fraudare inuicem. nisi forte ex consensu ad
 tempus. ut uacatis orationi. paulus apostolus dicit.
 quando coimus cum uxoribus. nos orare non posse. Si
 coram quod minus impeditur. id est orare. quanto
 plus quod maius est corpus xpi prohibetur accipere.
 Petrus ad continentiam cohortatur. ne impediant
 orationes nostrae. quod hic quies peccatum meum est.

quid conmerui. quid deliqui? si turbida & nebulosa
aqua fluunt. non est alvei culpa. sed fontis. an id
circo arguor quod de meosum ausus dicere.
quale illud bonum est. quod corpus xpi accipere
non permittat. Ad hoc breuit̄ respondebo. Quid
est maius orare an xpi corpus accipere. Vtiq;
corpus xpi si per cotum quod minus est impeditur.
multo magis quod maius est. diximus in eodem vo
lumine. panes propositionis ex lege non potuisse
comedere dauid & socios eius. nisi se triduo mundos
a mulieribus respondisent. non utiq; amer & ricibus
quodam nabatur in lege. sed ab uxoribus quibus
licito iungebantur. Populum quoq; quando accep
turus erat legem in monte sina. tribus diebus ius
sum est se ab uxoribus abstinere. scio roma hanc ee
consuetudinem ut fideles semper xpi corpus acci
pant. quod nec reprehendo. nec probo. unusquisq;
enim in suo sensu habundat. sed ipsorum conscientia
conuenio. qui eodem die post cotum communica
t. Quare ad martires ire non audeant. quare non in
grediantur ecclesias. an alius in publico. alius domo
xpi est. quod in ecclesia non licet. nec domo licet.
nihil dō clausum est. & tenebrae quoq; lucent a puteo.
Probat se unusquisq; & sic ad corpus xpi accedat. non
qui dilate communionis unus dies aut biduum sanctiore
efficiat xpianum. ut quod hodie non merui. cras uel
perendi merear. sed quod dum doleo non communi
cas se corpore xpi abstinere me paulis per ab uxoris
amplexu. ut amore coniugis. amorem praefere xpi.
Durum est non ferendum. quis hoc secularium sustine
re potest. qui potest sustinere. sustineat. qui non potest
ipse uiderit. nobis curae est. non quid unusquisq; pos
sit aut uelit. sed quid scripturae praecipiant dicere.
illud quoq; in commentariolis meis eiusdem apti. car
pitur. in quibus dixit. uerum ne quis putet ex eo qd

**. & iuxta pium nocentem flumine purgant.*

sequitur. ut uac&is orationi & iterum ad id ipsum.
 aptm. hoc uelle. & non propter maiorem ruinam con-
 cedere. statim infest. ne temptet uos sathanas
 propter incontinentiam uram. Pulcra nimirum in-
 dulgentiam. Et iterum ad id ipsum. quod erubescit
 suo uocari nomine. quod temptatione praefert satha-
 nae. quod causam habet incontinentiam. laboramus
 quasi obscurum differere. Cum exposuerit se ipse
 qui scribit. hoc autem dico iuxta indulgentiam non
 iuxta imperium. Et musitamus adhuc nuptias non
 uocare indulgentiam. sed praecipuum. quasi non eode-
 modo & secunda & tertia matrimonia conceduntur.
 & retq;. Quid hic locutus sum quod non apstls dixerit
 nimirum illud quod erubescit suo uocari nomine.
 Ego arbitror quando dic ad id ipsum & rem ipsam
 tace&. non eum nominare palam coitum. sed uere-
 cund& ostendere. An quia sequitur. quod temptati-
 one praefert sathanae. quod causam habet inconti-
 nentiam; Nonne alio uerborum ordine id ipsum e-
 ne temptet uos sathanas ppt incontinentiam uram.
 An quia dixi & musitamus adhuc nuptias non uoca-
 re indulgentiam. sed praecipuum; Quod si durum e-
 inputetur apostolo qui ait hoc autem dico iuxta indul-
 gentiam. non iuxta imperium. Et non mihi qui excep-
 to praepostero ordine nec sensu nec uerba mutaui.
 Transeamus ad reliqua. epistolari enim breuitati
 festinat oratio; Dico inquit apstls in nuptis & uiduis.
 bonum e eis si sic p manserint. ut ego. Si autem non
 se continent nubant. melius est enim nubere quam
 uri. Quod capitulum nos sic inter praetati sumus post
 quam nuptis concesserat usum coniugii. ut ostenderet
 se quid uellet. quid ue concederet. transit ad nuptas &
 uiduas & sui proponit exemplum. & felices uocat si sic
 per manserit. Si autem non se continent nubant. Id
 ipsum quod supra. Propter fornicationes autem. &

ne & emptet uos sathanas propter incontinentiam uiam
reddat causam. cur dixerit. si non se continent. nubant.
melius est nubere. quam uri. Ideo melius est nubere. quia pei
us est uri. Tolle ardorem libidinis. et non dicit melius est
nubere. Melius semper ad comparationem deterioris
respicit. non ad simplicitatem in conperabilis per se boni.
uelut si diceret. melius est unum oculum habere quam
nullam. Et post paululum. cum apostrofam fecissem
ad aptm. intuli. Si per se nuptiae bonae. noli eas incendio
comparari. sed dic simpliciter. bonum est nubere. Sus
pecta est mihi bonitas eius rei. quam magnitudo alterius
mali. coalum esse cogit inferius. ego autem non leuius
malum. sed simplex per se bonum uolo. Uult & aposto
lus in nuptas & uiduas absq; cotu permanere. & ad
exemplum sui prouocat. et felices uocat si sic perman
serint; Si autem se continere non possunt. & ardorem
libidinis non tam continentia uolunt. quam fornicatio
ne restringere. melius esse eis nubere. quam uri. ad
quod nos intulimus. Et ideo melius est nubere. quia
peius est uri. Non nostram sententiam proferentes.
sed interpretantes apti. melius est nubere quam uri.
Id est melius est maritum ducere. quam fornicari. Si u
ri uel fornicari bonum esse docueris. tunc bono melius
preferatur. Si autem uri malum est. quod malo preferatur.
Non est germane & purae integritatis. nec eius beatitu
dinis quae angelis comparatur; Si dixerit melius est
uirginem esse quam nuptam. bono melius praetuli.
Si autem alterum gradum fecero. melius est nubere
quam fornicari. In bono melius. sed malo bonum
praetuli. & multa diuersitas est inter id melius quod
nuptas. & inter id quod fornicationi anteponitur.
Obsecrote quid in hac dissectione peccau. propositum mihi erat.
non ad meam uoluntatem scripturas trahere. sed ad dicere
quod scripturas uelle intellegebam. Commentatoris of
ficium est non quid ipse uelit. sed quid sentiat ille.

quem inter prælatum exponere. 7 alioquin si contraria
dixerit non tam inter prælatum erit quam aduersarius eius
quem nititur explanare. Certe ubi cumque scripturas
non inter prælatum & libere de meo sensu loquor argu
at me quilibet durum aliquid dixisse contra nuptias.
quod si non repperit quidquid uel austerum uideatur
esse uel durum id non scriptoris auctoritati sed inter
prælati officio disputat illud uero ferre quis possit.
quod in me reprehenditur. quare exponens capitulum a
postoli. In quo de con iugibus: ^{scripsit tribulationem carnis habebunt} huius modi dixerim. nos
ignari rerum. Putabamus nuptias saltem castis habe
re delicias. Si autem nubentibus & in carne tribulatio
est. in qua sola uidebantur habere delicias. quid erit reli
quum propter quod nubant. Cum et in spiritu et in anima
& ipsa carne tribulatio sit. Quæ hic condemnatio
matrimonii est. Si tantum uagitus filiorum mortes
uxorum auortia damna domus & cetera istius modi
tribulationem diximus nuptiarum. Dum ad uerum
sæcæ memoriam damasus librum contra eluidium de bea
te marie uirginitate præcipua scripsimus. In quo neces
se nobis fuit ad uirginitatis beatitudinem prædicandam
multa de molestis dicere nuptiarum. Nam uir egre
gius & eruditus in scripturis. & uirgo ecclesie uir
ginis doctor aliquid in illo sermone reprehendit. ⁿ
In libro quoque ad eustochium. multo duriora de nuptiis
diximus & nemo super hac re lesus est. amator quippe
castitatis preconium pudicitie intentata aure capta
bat. lege terullianum. lege ciprianum. lege ambro
sium. & cum illis me uel accusa uel libera ^{nec} intentesunt
plautinae familiae. et scio tantum ad ^{de} detrahendum
qui neos sed doctos ostentare uelint. si omni un dicta
lacerent. Et in una atque eadem causa & me & aduer
sarium. id est utrumque reprehendant. & cum ed uobis alte
rum necesse sit uincere. ambos uictos esse contendant.
Porro ubi de digamis & trigamis differentes diximus.

Melius ē licet alterum & tertium unum uirum nosse
quam plurimos id est tollerabilius ē uni homini prosti-
tutam esse quam multas. Nonne statim cur hoc dix-
erim subiecimus. siquidem & illa in euangelio sama-
ritana. Sex tum maritum habere sedicens arguitur
ad dñō quod non sit uir eius. Ego etiam nunc libera uo-
ce proclamo. non damnari in ecclesia digamiam im-
mo nec trigamiam. & ita licere quinto & sexto &
ultra. quomodo & secundo marito nubere. sed quo-
modo non damnantur hęc nuptiæ. ita nec prædicantur.
Solatio miseriæ sunt. non laude continentiae. Unde &
in alio loco dixi. ubi unus maritus exceditur. nihil deest
secundus an tertius sit. Et quia desinit esse monogam.
omnia licent sed non omnia expediunt. non damno diga-
mos. immo nec trigamos & si dici potest octogamos ha-
beat quælibet octauum maritum & esse seum de nege &
prostutam. Veniam & illum locum in quo arguor.
quare dixerim dum taxat iuxta hebræicam ^{Barbar.} ueritate.
in secundo die non addit. sicut in primo & tercio & re-
liquis. Uidit dñs quia bonum est. Statimq; subiecit
nobis intelligentiam dereliquit. non esse bonum dupli-
cem numerum. qui a unione diuidat. & præfiguret
foedera nuptiarum. Unde & arca noe. omnia anima-
lia quecumq; bina ingrediuntur. munda sunt. In par-
numerus est mundus. in hoc nescio quid reprehendant.
interim. de secundo die utrum quia scriptum est. & scriptum
non esse diximus. an quia etiam scriptum est alter
intelleximus. ^{ru} quam scripturæ simplicitas patitur.
Scriptum nō ^{ica} esse in secundo die. Uidit dñs quia bonum ē
non meum ^m accipiant testimonium. sed cunctorum
hebreorum. & in aliorum interpretum. a quibus uideli-
cet sim machi. & theodotionis. si autem scriptum nō
est. cum inter ceteris diebus scriptum sit. aut red-
dant aliam probabiliorem causam quare non scrip-
tum sit. aut si non reppererunt ingrati suscipient.

subiectum

quod a nobis dictum est. Porro si in arca noe omnia animalia quae bina ingrediuntur immunda sunt. Inpar numerus est mundus. & in hoc scriptum esse nemo dubitat. quare scriptum sit edisserant. Si autem nō edisserunt quod a me expositum est. uelint nolint suscipient. aut profer meliores epulas & me conuiuia utere. aut qualia cumq; nra cenacula contemptus esto. scilicet nunc enumerandum mihi est qui ecclesiasticorum de impari numero disputaerunt. clemens rppolitus origenes diomisius eusebius didimus nostrorū quoq; tertullianus cyprianus uictorinus lactantius hrlarius quorum cyprianus de septenario idest impari numero differens. quae & qualia dixerit ad fortunatum liberillius testimonio est. an forsitan pythagorū & arctam tarentinum & publium scipionem in sexto.

ΤΗΧΤΠΟΛΙΤΙΑC De impari numero proferam disputantes. & si hos audire noluerint obtrectatores mei. grammaticorum scholas eis faciam conclamare. numero dī impari gaudet. Grande piaculum a uersis sunt ecclesiae orbis audire non potest. Si mundio rem uirginitatem dixim esse quam nuptias. Si parem numerum impari subiecim. & ueluti testamta typos euangelice ueritati proficisse monstraumus. Cetera quae in libro nro repræhensum. uel leuora putō uel ad eundem sensum pertinentia. Unde ad ea respondere nolui. ne et libelli excedere magnitudinem. & tuo uiderer ingenio diffidere. quem patronum causæ meae antehabui quam rogarem.

igitur hoc extrema uoce protestor. me nec damna se nuptias nec damnare. Respondisse aduersario non meorum insidias formidasse. Uirginitatem autem in celum fero. non quia habeo. sed quia ^{magis} miror quod nō habeo. Ingenua & uerecunda confessio est. quod ipse careas id in alius prædicare. Numquid quia graui corpore terrae hereo habium. non miror uolatus. nec

columbam ^{gradiat} predico quod tradit iter liquidum celeris
neq; commouet alas, nullus sed decipiant. nemo blando
adolatore ^{se} precipit &. prima est uirginitas a secunda
anatiuitate. secunda uirginitas a secunda natiuitate.

Non est meus sermo antiqua sententia est. Nemo potest
duobus dominis seruire. carni & spui. Caro concupiscit
aduersus spm. & sps aduersus carnem. Hæc inuicem
sibi aduersantur. ut non quæ uolumus illa faciamus.
quando aliquid tibi asperum uidetur in nr̄o opusculo.
non ad mea uerba respicias. sed ad scripturam unde mea
tractata sunt uerba. Xps uirgo mater uirginis nostri
uirgo per p̄ua mater & uirgo. Ihs enim clausis ingres
sus est ostiis in sepulcro eius quod nouum et in petra du
rissima fuerat excisum. nec ante quis nec postea positus
est. ortus conclusus fons signatus de quo fonte manat
fluuius. ille iuxta amos qui inrigat torrentem uel
funium uel spinarum funium peccatorum quibus antea
ligabamur. spinarum quæ suffocabant sementem
patris familiae. Hæc est porta orientalis in ierezechiel
semper clausa & lucida & operiens in se uel ex se proferens
sc̄a sc̄orum. per quam sol iustitiae & pontifex nr̄ secun
dum ordinem melchisedech. ingreditur & egreditur.

Respondeant mihi quomodo ihs clausis ingres sus hostiis
cum palandas manus & latus considerandum. & ossa
carnem que monstrauerit. ne ueritas corporis factas
ma putaretur. & ego respondebo quomodo sc̄a maria
sit. & mater & uirgo. ^{uirgo} post partum. mater antequam
nubat. Igitur ut dicere ceperamus. Xps uirgo maria
utrisq; sexui uirginitatis dedicaue principia apostoli
uel uirgines ^t post nuptias continentis. episcopi prespiteri
diaconi aut uirgines. eliguntur. aut uidua aut certe post
sacerdotium in æternum pudici. quid nobis ipsis in ludim?
& irascimur. si subantibus ^{sub antibus} semper ad cotum præmia puchi
citæ denegentur. uolumus opipare comedere. uxorū
ad herere complexibus. & in numero uirginum ac iudua

regnare cum xpo. Idem ergo praemium habebit famus. & in
 glubies sordes & munditiae saccus & sericum. Lazarus re
 cepit mala sua in uita sua. Et diues ille purpuratus
 grassus & nitidus fructus e bonis carnis dum adiuere
 sed diuersa post mortem tenent loca miseriae delicias
 & deliciae miseris commutantur. in nostro arbitrio est.
 uel lazarum sequi uel diuitem

[Faint, illegible handwriting, likely bleed-through from the reverse side of the page.]